

Prawicowi ekstremiści

Zrozumieć, żeby przeciwdziałać

materiały edukacyjne

Tytułem wstępu do materiału o prawicowych ekstremistach przytaczamy fragment tekstu, który ukazał się w Newsweeku 26 listopada 2012 roku:

„Neofaszyzm w Polsce. Łagodna brunatna fala”

(...) Kiedyś wszystko było jasne. Faszysta miał zakazaną gębę, wygolony łeb, wypucowane głany i czerwone szelki. Bił ludzi na koncertach, bo nie podobał mu się ich wygląd lub poglądy. Jak chciał być elegancki, to wkładał brunatny mundur, unosił rękę w górę i wykrzykiwał coś o białej sile, o czarnuchach i Żydach, których należy przepędzić z Polski. Nazi-skin to był typ spod budki z piwem, którego nikt nie traktował poważnie. Margines bez żadnego politycznego znaczenia. Wszystko zmieniło się pod koniec lat 90. Młodzież Wszechpolska stawała się na radykalnej prawicy potęgą i ściągała pod swoje skrzydła młodych narodowców. Kilku trafiło nawet do Sejmu.

Okres świetności Młodzieży Wszechpolskiej skończył się wraz z klęską wyborczą LPR. Na prawicy zrobiło się miejsce dla nacjonalistów z Obozu Narodowo-Radykalnego i Narodowego Odrodzenia Polski. Oba ugrupowania odwoływały się do tradycji faszystowskiej.

Kiedyś, żeby znaleźć neofaszystów i zaprenumerować ich fanzin, trzeba było się zdrowo napracować. Dziś wystarczy kliknąć w Internecie – mówi Marcin Kornak, redaktor naczelny antyfaszystowskiego magazynu „Nigdy więcej” i autor „Brunatnej Księgi” http://www.nigdywiecej.org/pdf/pl/BRUNATNA_KSIEGA_2011-2012.pdf w której odnotował wszystkie rasistowskie wybryki od roku 1987. Przełom nastąpił, kiedy sąd zdelegalizował ONR z Brzegu, bo jego aktywiści publicznie „hajlowali” na Górze Świętej Anny. Od tamtej pory medialny przekaz neofaszystów złagodniał. Trudno zarzucić im, by publicznie obchodzili urodziny Adolfa Hitlera czy odwoływali się do jego myśli.

Nauczyci się formułować swoje przesłanie tak, by trudno było ich złapać za rękę – mówi Tomasz Pietrasiewicz, szef Ośrodka Brama od lat upamiętniającego pamięć o lubelskich Żydach. – Starają się nie używać w debacie języka nienawiści. Dzięki temu stają się bardziej widoczni w życiu publicznym. Bardzo się przy tym wystrzegają, by nie dać okazji do kolejnej prokuratorskiej interwencji. Próżno szukać na oficjalnych ONR-owskich stronach wezwań do rozwiązania kwestii żydowskiej, rozprawienia się z Cyganami czy obcokrajowcami. Nie używają zakazanych swastyk, tylko krzyży celtyckich.

Żaden faszysta nie powie o sobie, że jest rasistą czy antysemitą. Prędzej „judeosceptykiem” albo lepiej „antysyjonistą”, jak Artur Zawisza. Z faszystowskich portali czytelnik dowie się jedynie, że ONR skupia młodych Polaków, którzy kochają Boga i ojczyznę. Pomagają starszkom, domom dziecka i honorowo oddają krew. W wolnych chwilach czytają klasyków myśli narodowej oraz organizują patriotyczne wieczornice i manifestacje. Nic o paleniu Żydów ani o wyższości białej rasy (...)

Tekst ten o tyle stracił na aktualności, że od zmiany władzy po jesiennych wyborach parlamentarnych w 2015 roku ONR nie musi się już mitygować i pilnować; otwarcie maszeruje po ulicach coraz większej liczby polskich miast, skandując swoje bojowe hasła; są odprawiane msze w intencji ONR, a jego nowa *Deklaracja Ideowa* nie pozostawia złudzeń, jakie są polityczne cele tej organizacji.

Pomysł na ten materiał edukacyjny powstał w oparciu o broszurę **Was denken Nazis** (Co myślą naziści), wydaną przez niemiecką **Bundeszentrale für politische Bildung** (Federalne Centrum Edukacji Politycznej). <http://www.bpb.de/shop/lernen/themenblaetter/157357/was-denken-nazis>
Wykorzystaliśmy znaczne fragmenty tego wydawnictwa i uzupełniliśmy o materiały dotyczące polskich organizacji prawicowo-ekstremistycznych.

1. Prawicowy ekstremizm

Łyse głowy, spodnie bojówki, buty glany – takie obrazy powielane są w mediach. W ten sposób pomniejszane, upraszczane i przykrywane jest coś znacznie ważniejszego; jeśli ktoś chce przeciwstawić się prawicowym ekstremistom, musi poznać ich motywy i ideologię.

Celem tego materiału edukacyjnego jest:

- przepracowanie, przeanalizowanie elementów obrazu świata prawicowych ekstremistów i neofaszystów;
- pokazanie rozprzestrzeniania się ruchów prawicowo-ekstremistycznych i ich ideologii;
- wypracowanie kontrargumentów;
- omówienie możliwych działań i zachowań;
- przedstawienie organizacji i inicjatyw obywatelskich sprzeciwiających się prawicowej ekstremie.

Niemiecki satyryk Wiglaf Droste w swoim tekście z lat 90-tych pod tytułem „Rozmawiać z nazistami” napisał prowokacyjnie: *„Los nazistów jest mi całkowicie obojętny; czy głodują, czy marzną, siusiąją do łóżka, mają koszmarne sny itd., to mnie nie interesuje. Interesuje mnie natomiast tylko jedno: żeby im przeszkodzić w robieniu tego, co właśnie robią. I jeśli się ich nie powstrzyma, to oni będą zagrażać, a może nawet zabijać tych, którzy nie pasują do ich świata wielkości paczki papierosów”*.

Psychologiczna diagnoza, że neofaszyści to jest głównie zdezorientowana, pozbawiona perspektyw dorastająca młodzież, która tak wyraża swoje lęki i słabości jest, niestety, nadal rozpowszechniana. Taka ocena nie pomaga zarówno samym środowiskom prawicowo-ekstremistycznym, jak też młodzieży, która chciałaby się im przeciwstawić. Nosiciele idei antysemitycznych i rasistowskich są w ten sposób postrzegani jako niegroźne ofiary, a ich ideologie jako „grzechy młodości” albo niewinne prowokacje. Do tego za drugorzędne uważa się polityczne motywy działania prawicowych ekstremistów; w tym nawet takie czyny, jak rasistowskie zabójstwa w wykonaniu niemieckiej organizacji NSU, Nationalsozialistische Untergrund (*Narodowo-socjalistyczne Podziemie*). A czyny te w drastyczny sposób ilustrują wagę problemu.

Bez wiedzy, co się dzieje w głowach prawicowych ekstremistów i jakie społeczne idee motywują neofaszystów do działania, nie da się wypracować trwałej i przekonującej argumentacji przeciwko tym ideom. Chodzi też o to, żeby podbudować, uzupełnić i ugruntować intuicyjne, niekiedy także deklarowane przez młodzież, odrzucenie neofaszyzmu. Konieczne jest to także w sytuacji schematycznego obrazu prawicowej ekstremy w mediach. Spontaniczne dystansowanie się od ekstremistów wynika właśnie z takiego schematycznego obrazu grubiańskich, niesympatycznych skinheadów w glanach i spodniach bojówkach. Niestety neofaszyści także to wiedzą i zmieniają swój wizerunek, żeby być bardziej atrakcyjnymi dla młodzieży. Nie zmienia się przy tym ich ideologia i zmierzenie się z tą ideologią jest absolutnie konieczne.

Zajmiemy się tematami, które wyspecyfikował politolog Richard Stöss:

- pochwała reżimów autorytarnych;
- nacjonalizm;
- rasizm;
- darwinizm społeczny;
- antysemityzm;
- pomniejszanie problematyki narodowego socjalizmu (nazizmu).

Współdziałanie tych elementów Stöss nazywa **prawicowo-ekstremalnym, całościowym obrazem świata**. Ludzie, którzy podzielają jego wszystkie sześć wymienionych wyżej elementów składowych, zgodnie z różnymi badaniami i opiniami ekspertów stanowią około 10% społeczeństwa niemieckiego.

Oczywiście wyrażanie krytyki, a nawet niezbyt przemyślanych opinii nie czyni jeszcze z ich autorów wrogów demokracji, ani tym bardziej neofaszystów. Ważna jest natomiast świadomość, że takie pozornie oderwane od siebie poglądy i nastawienia mogą się nakładać i zagęszczać, prowadząc do pogardy dla ludzi i świata. Niektóre z tych poglądów są bezpośrednio kojarzone z nazizmem i faszyzmem: rasizm, antysemityzm, pomniejszanie problematyki narodowego socjalizmu. W materiale podejmowane są także nieco rzadziej spotykane pojęcia: darwinizm społeczny, nacjonalizm, autorytaryzm. Scena neofaszystowska zmienia się nieustannie. Najnowsze zjawiska, jak „ekstremalny antykapitalizm” nie zostały tutaj omówione.

Prawicowy ekstremizm w Polsce

Powody odrodzenia się w Polsce organizacji prawicowo-ekstremistycznych dość dobrze wyjaśniła przed wieloma już laty Marta Polaczek w swoim tekście w Krytyce Politycznej z 11.4.2006.

(...) W Polsce, po upadku rządów komunistycznych, koncentrowano się wyłącznie na lewej stronie sceny politycznej. Pilnowano, by postkomunistyczne ugrupowania nie urosły ponownie w siłę, zaś zupełnie ignorowano zagrożenie ze strony skrajnej prawicy. (...) wobec załamania się prestiżu SLD i podupadania całej lewicy, polska prawica zaczyna odgrywać coraz bardziej znaczącą rolę. Przechylenie się sił w takim kierunku, może zaktywizować grupy radykalne, które wbrew naszym przekonaniom wcale nie są marginalne i bez znaczenia. Swój brak uczestniczenia we władzy, rekompensują sobie ofensywnym i agresywnym zachowaniem wobec społeczeństwa. Z jednej strony wzbudza to sprzeciw, lecz równocześnie poszerza się grono ich zwolenników, bo tolerowanie takich organizacji, pozwala na ich dosyć swobodne działanie i poszukiwanie nowych członków(...)

W roku 2016 CBOS zbadał m.in. poparcie Polaków dla ruchów narodowych:

http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2016/K_151_16.PDF 17% respondentów deklarowało poparcie dla działań tego rodzaju organizacji. Są to najczęściej ludzie młodzi (38% badanych w wieku 18–24 lata). Takich badań w różnych krajach nie można naturalnie porównywać wprost, ale może to być znacznie większy odsetek niż w Niemczech (10%).

W materiale ograniczymy się do omówienia działalności dwóch największych legalnie działających polskich organizacji prawicowo-ekstremistycznych.

1. Powstały w roku 1934 w Polsce międzywojennej Obóz Narodowo-Radykalny (ONR).

ONR reaktywowano w Polsce w roku 1993. Organizacja przedstawia się tak:

*„ Obóz Narodowo-Radykalny skupia szeroki przekrój społeczeństwa: osoby w każdym wieku, kobiety i mężczyźni, uczniów i studentów, pracowników, jak i przedsiębiorców. **Posiadamy różne zainteresowania oraz umiejętności, jednak wszystkich nas łączy wspólny cel – Wielka Polska! To od nas zależy, jak będą ją postrzegać kolejne pokolenia. Tylko wspólnym wysiłkiem jesteśmy w stanie przywrócić prawdziwym wartościom ich należyte miejsce**”.*

W materiale przyjrzymy się bliżej, jaka ma być ta Wielka Polska; przeanalizujemy Deklarację Ideową ONR, żeby poznać cele do których dąży; zastanowimy się, czy ONR można uznać za organizację prawicowo-ekstremistyczną.

12 października 2009 Sąd Rejonowy w Opolu zdelegalizował lokalną strukturę Obozu Narodowo-Radykalnego. Choć ONR działa w całym kraju, nie posiada on scentralizowanej organizacji. Dlatego sąd mógł zdecydować tylko o delegalizacji stowarzyszenia z Brzegu, uznając jej członków winnych propagowaniu ustroju nazistowskiego.

2. Młodzież Wszechpolska (MW), pisząca o sobie, że „*jest stowarzyszeniem społeczno-wychowawczym skupiającym młodych ludzi, którym bliska jest miłość do ojczyzny i przywiązanie do Kościoła Rzymsko-Katolickiego. Naszym celem jest wychowanie członków w duchu wartości narodowych i katolickich, wykształcenie w nich pełni poczucia obowiązków patriotycznych tak, by na każdym stanowisku starali się być pożyteczni Ojczyźnie.*”

Geneza tej organizacji jest całkiem inna niż ONRu. Przed wojną skupiała głównie młodzież akademicką. Jej idolem jest Roman Dmowski, polityk wielce zasłużony dla odzyskania przez Polskę niepodległości, ale też otwarcie sympatyzujący z faszyzmem. Działacze MW mocno angażują się w politykę, są parlamentarzystami, wysokimi urzędnikami. Zastanowimy się, czy faktycznie są powody, żeby Młodzież Wszechpolską także zaliczyć do organizacji prawicowo-ekstremistycznych?

Jedna z głośnych akcji Młodzieży Wszechpolskiej, z czerwca 2017, polegała na opublikowaniu „*aktów zgonu politycznego*” 11 prezydentów polskich miast, którzy zadeklarowali gotowość do przyjęcia migrantów podkreślając, że „Polska jest w stanie wypracować odpowiednią kulturę przyjęcia migrantów” i, że „we wspólnym i szeroko rozumianym interesie jest odpowiedzialne i bezpieczne zarządzanie migracjami na poziomie lokalnym...” Jako przyczynę *zgonu* wpisano „liberalizm, multikulturalizm oraz głupotę”. Jako organ wydający akt pojawił się „Naród Polski”.

Podczas sesji powołanego przez ONZ Komitetu ds. Eliminacji Dyskryminacji Rasowej, odbywającej się w marcu 2003 roku w Genewie, organizacje Młodzież Wszechpolska i Narodowe Odrodzenie Polski zostały uznane za organizacje skrajnie nacjonalistyczne.

Do nurtu nacjonalistycznego zaliczają się także: Organizacja Narodu Polskiego – Liga Polska, Liga Obrony Suwerenności, Związek Słowiański, Narodowe Odrodzenie Polski, Polska Partia Narodowa. Organizacje te, chociaż powołują się na tę samą tradycję narodową, różnią się od siebie – niekiedy zdecydowanie – choćby w kwestii stosunku do Żydów i często ze sobą konkurują. Nie zajęliśmy się tymi organizacjami, ale trzeba pamiętać, że istnieją, werbują członków i zwolenników, także wśród młodzieży szkolnej i akademickiej,

W Polsce są również organizacje/grupy o skrajnie radykalnym, otwarcie faszystowskim programie, jak polski oddział Blood & Honour, największej na świecie organizacji neonazistowskiej powstałej w Wielkiej Brytanii w 1987 roku. Na swojej stronie internetowej www.bhpoland.org piszą:

„Blood & Honour/Combat18 Poland popiera ideę Narodowego Socjalizmu i wyznacza sobie za główny cel walkę o aryjską kulturę, tradycję, jej dziedzictwo i przyszłość naszej rasy. W Narodowym Socjalizmie i idei White Power upatrujemy środek do przetrwania białej cywilizacji i rasy oraz zabezpieczenia przyszłości następnym pokoleniom”.

2. Czego chcą neofaszyści?

„Cudzoziemcy wynocha” – takie hasła natychmiast kojarzone są z faszystami. Czego jeszcze chcą pravicowi ekstremiści? Jaki obraz świata i ludzi za tym stoi? Co myślą neofaszyści? Za politycznymi czynami stoją polityczne zapatrywania. Żeby się z nimi zmierzyć i potrafić zająć stanowisko, trzeba je poznać. Ma temu posłużyć ten materiał i zawarte w nim **zadania**. Odnoszą się one każdorazowo do tematyki danego rozdziału i zawartych w nich pytań.

Uczniowie powinni najpierw zrozumieć i zanotować znaczenie pojęć, zaliczonych przez politologa Richarda Stössa **do pravicowo-ekstremalnego, całościowego obrazu świata**. Nie ma jedynie obowiązujących definicji. Jeśli klasa znajdzie inne od przytoczonych tu sformułowań, które oddają sens danego pojęcia, należy to zaakceptować. Szczególnie pojęcia „darwinizm społeczny” i „autorytaryzm” są mniej znane i należy je bliżej objaśnić.

Antysemityzm - nienawiść w stosunku do Żydów.

Pomniejszanie narodowego socjalizmu – twierdzenie, że ofiary nazizmu przesadzają. Tłumaczenie, że w tamtych czasach były także dobre rzeczy.

Rasizm – dyskryminacja ludzi z powodu ich pochodzenia i wyglądu.

Autorytaryzm (*pochwała dyktatury*) – wrogość wobec demokracji i współdecydowania przez obywateli, brak różnorodności zdań i opinii.

Nacjonalizm – Ponadprzeciętna świadomość wartości i znaczenia własnego narodu. Nacjonalizm gloryfikuje własny naród i pomniejsza inne narody.

Darwinizm społeczny - w społeczeństwie powinno obowiązywać prawo silniejszego; niezważanie na słabszych; niepełnosprawni są obciążeniem dla wszystkich.

W zadaniu 1. należy uzupełnić puste pola w tekście, wybierając z listy stosowne sformułowanie.

Kompletny tekst do zadania 1.

Neofaszyści dążą do „wspólnoty narodowej”, co oznacza, że wszyscy jej członkowie powinni należeć do jednego narodu, czyli np. bez cudzoziemców albo do jednej „rasy” (na przykład tylko Europejczycy z północy). Towarzyszy temu poniżanie i pogarda dla ludzi, którzy wyglądają inaczej niż większość (na przykład jak Arabowie albo są czarnowłosi), pochodzą z innego kraju, albo przynależą do innej grupy etnicznej. Ludziom tym, bez wnikania w ich osobowość przypisuje się negatywne cechy oraz zarzuca się im, że z powodu ich inności osłabiana jest wspólnota narodowa.

Prawicowi ekstremiści odrzucają podstawowe zasady państwa demokratycznego: podstawowe prawa człowieka; wolne wybory; podział władzy między rząd, parlament i sądownictwo; prawo do opozycji parlamentarnej oraz system wielopartyjny. W zamian propagują rządy twardej ręki, którym każdy musi się bezwzględnie podporządkować.

Neofaszyści gloryfikują takie cechy jak siła, twardość oraz brak współczucia – kto jest silny, ten ma rację, kto jest słaby jest nic niewart. Dlatego dla prawicowych ekstremistów przemoc jest uprawnionym sposobem na przeforsowanie ich politycznych celów.

Zadanie 2 polega na lepszym przyswojeniu przez uczniów pojęć, zaliczonych przez politologa Richard Stössa **do prawicowo-ekstremalnego, całościowego obrazu świata**. Należy wraz z uczniami przygotować (z gazet, czasopism, Internetu) możliwie obszerny zbiór zdjęć, rysunków, grafik o tej tematyce. Zadanie polega na przyporządkowaniu zdjęć do poszczególnych pojęć. Można wykorzystać zamieszczone w tym materiale, ale wskazane jest przygotowanie ich większej liczby.

Odpowiedzi do zadania 2: A, F = nacjonalizm; E = rasizm; C = autorytaryzm (pochwała dyktatury)
D; H = antysemityzm; B, G = darwinizm społeczny

Prawicowo ekstremalny, całościowy obraz świata określa myślenie ludzi, którzy dzielą go na wszystkie sześć elementów składowych. Zgodnie z różnymi badaniami i opiniami ekspertów odnosi się to do około 10% społeczeństwa niemieckiego.

Ale uwaga! Taki obraz świata niekoniecznie przekłada się na zachowania dzielących go ludzi i na ich preferencje wyborcze. Nawet osoby uważające się za demokratów mogą akceptować/podzielać te sześć elementów. Liczba 10% nie oznacza zatem, że w Niemczech jest wielu aktywnych neonazistów, ale mówi ona o zastraszająco dużym przyzwoleniu na pogardę dla drugiego człowieka.

Sądząc po coraz liczniejszych publicznych wystąpieniach (marsze, demonstracje, wypowiedzi liderów) ONR i Młodzieży Wszechpolskiej sytuacja w Polsce wydaje się być teraz gorsza niż w Niemczech.

Takie postawy wynikają z przekonania, że nie każdemu człowiekowi należy się godność, bo są ludzie więcej „warcii” i są ludzie „bezwartościowi”. Aby lepiej uzmysłowić uczniom takie wyobrażenie o innych ludziach i jak by wyglądał taki świat trzeba opowiedzieć im o czasach faszyzmu, nazizmu i stalinizmu.

Zadanie 3. ma na celu przedyskutowanie w klasie, jak by wyglądała Polska, gdyby większość obywateli podzielała „prawicowo ekstremalny, całościowy obraz świata”. Gdyby nie była przestrzegana, obowiązująca w Polsce Konstytucja, której artykuł 30 mówi:

Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Zadania

→ 1. Wypełnij puste miejsca w poniższym tekście, zawierającym główne elementy pravicowo-ekstremistycznego obrazu świata.

Słowa do wstawienia: cudzoziemcy / państwo demokratyczne / dozwolone metody / przemoc / podział władzy / okrucieństwo / poniżanie i pogarda / brak współczucia / bez wnikania w ich osobowość / /prawa podstawowe / twarda ręka / gloryfikować / „wspólnota narodowa” / osłabianie

Neofaszyści dążą do, co oznacza, że wszyscy jej członkowie powinni należeć do jednego narodu, czyli np. bez albo jednej „rasy” (np. tylko Europejczycy z północy). Towarzyszy temu dla ludzi, którzy wyglądają inaczej niż większość (np. jak Arabowie, albo są czarnowłosi), pochodzą z innego kraju, albo przynależą do innej grupy etnicznej. Ludziom tym przypisuje się negatywne cechy oraz zarzuca się im, że z powodu ich inności, jest wspólnota narodowa. Prawicowi ekstremiści odrzucają podstawowe zasady :podstawowe prawa człowieka , wolne wybory, między rząd, parlament i sądownictwo, prawo do opozycji parlamentarnej oraz system wielopartyjny. W zamian propagują rządy, którym każdy musi się bezwzględnie podporządkować. Neofaszyści takie cechy jak siła, twardość oraz - kto jest silny, ten ma rację, kto jest słaby jest nic niewart, Dlatego dla pravicowych ekstremistów jest uprawnionym sposobem na przeforsowanie ich politycznych celów.

→ 2. Co znaczą poniższe pojęcia ze słownika neofaszystów? Zapiszcie te pojęcia na oddzielnych kartkach. Jeśli któreś z nich jest wam nieznanne, spróbujcie wspólnie dojść, co mogą one znaczyć. Antysemityzm(1), rasizm (2), autorytaryzm (3), nacjonalizm (4), darwinizm społeczny (5) Które zdjęcia (A do H) ilustrują poszczególne pojęcia (1 do 5)?

A

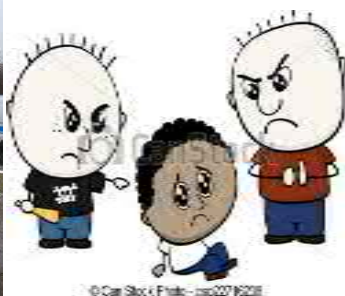
B

C

D

E

F

G

H

→ 3. Zastanówcie się jak miałyby wyglądać Polska pasująca do takiego obrazu świata?

3. Tak „nadają” neofaszyści

Z niektórymi swoimi sloganami neofaszyści sami wykluczają się ze społeczeństwa. Ale inne ich hasła, wypowiedzi i opinie spotykają się w szerokich kręgach społecznych z zadziwiającą sympatią. Nawoływanie do przemocy spotyka się na ogół z potępieniem opinii publicznej, ale już niechęć do przyjmowania uchodźców jest, niestety, podzielana przez znaczną część polskiego społeczeństwa.

Na demonstracjach, w ulotkach, na blogach i na internetowych portalach społecznościowych neofaszyści próbują rozpowszechniać swój obraz świata. Nieraz robią to agresywnie, innym razem w sposób zakamuflowany. Te ich działania nie powinny pozostawać bez sprzeciwu. Nauczmy się z nimi rozmawiać. Zadania w tym rozdziale mają pomóc zrozumieć, co i jak „nadają” neofaszyści.

Umieszczone w **zadaniu 1**. stwierdzenia pochodzą z ankiety w ramach projektu badawczego niemieckiej Fundacji Friedricha-Eberta „*Zmiany w centrum. Prawicowe, ekstremistyczne nastawienie w Niemczech 2012*” Uczniowie mają odszyfrować te wypowiedzi i oszacować poziom ich akceptacji w społeczeństwie polskim. Mogą przy tym kierować się przytoczonymi danymi z badań niemieckich. W rozdziale 2. znajdują się definicje podstawowych pojęć. Ponadto należy wskazać postawę polityczną, którą skrywają te stwierdzenia. Pozwoli to lepiej zrozumieć, jak „nadają” neofaszyści; dlaczego gardzą demokracją i segregują ludzi wedle swojego wyobrażenia „wartości”. Przy oszacowaniu stopnia akceptacji zawartych w stwierdzeniach poglądów warto pamiętać, że są one podzielane nie tylko przez osoby uważające się za prawicowych ekstremistów.

Omówienie wypowiedzi A: różnorodność poglądów jest widziana jako uciążliwa, a nawet niebezpieczna. Zamiast poczynić wysiłek zrozumienia demokratycznych procesów i możliwości wszechstronnego w nich udziału, oczekuje się jasnych wskazówek i twardego kierownictwa. To, że w takim systemie będą cierpieć mniejszości, jest oczywiste. Ponadto warto zapytać, czy uczniowie zgadzają się, że powinni bez gadania i sprzeciwu wykonywać i akceptować wszystko, co polecą im rodzice i nauczyciele?

Kryje się za tym **autorytaryzm**

Wynik badania: 10,1% ankietowanych zgodziło się z tym stwierdzeniem.

Omówienie wypowiedzi B: dążenie do władzy narodowej uznaje się za oczywisty i nadrzędny cel polityczny. Celami tymi nie jest na przykład pokój, czy państwo socjalne. Organizacje, instytucje i porozumienia międzynarodowe uznawane są za zbędną konkurencję. Uważa się, że nasze państwo jest pokrzywdzone, bo nie przyznaje się mu należnej pozycji w Europie i świecie.

Kryje się za tym **nacjonalizm**

Wynik badania: 27,4% ankietowanych zgodziło się z tym stwierdzeniem.

Omówienie wypowiedzi C: prawo silniejszego powinno obowiązywać także w społecznościach ludzkich. Solidarność odbierana jest jako zbędne obciążenie a równouprawnienie jako przeszkoda, oba „sprzeczne z naturą”. Ludzi ocenia się wedle kryteriów administracyjnych, urzędowych. Kto okaże się mniej przydatny jest pogardzany i poniżany. W tym kontekście pojęcie „ofiary” w języku młodzieżowym budzi wątpliwości.

Kryje się za tym **darwinizm społeczny**

Wynik badania: 14,5% ankietowanych zgodziło się z tym stwierdzeniem.

W **zadaniu 2** uczniowie próbują sformułować własne oceny. Nie wszystkie umieszczone w zadaniu stwierdzenia są jednoznaczne i oczywiste. Przed przystąpieniem do wykonania zadania należy porozmawiać z klasą o treściach, kryjących się za tymi stwierdzeniami:

Stwierdzenie 1: taka opinia wynika ze schematycznego przekonania o przynależności państwowej i narodowej jako braterstwie krwi. Imigranci są z góry wykluczeni z pełnego udziału w społeczeństwie. „Ius sanguinis” (prawo krwi) obowiązywało w Niemczech aż do reformy w roku 2000, choć już wtedy było to społeczeństwo wielonarodowe i wielokulturowe.

Stwierdzenie 2: w tej opinii nie ma czego krytykować. Zainteresowanie religią jest sprawą prywatną To stwierdzenie można też rozumieć tak, że liczy się charakter człowieka, a nie miejsce jego urodzenia.

Stwierdzenie 3: mówienie o „bezwartościowym życiu” należy bez wątpienia do ideologii nazistowskiej i faszystowskiej i jest pogwałceniem wszystkich praw człowieka. Przecież można z powodu wypadku czy choroby być niezdolnym do pracy – czy wtedy także jest się „bezwartościowym życiem”?

Stwierdzenie 4: pierwsze zdanie stwierdzenia jest oczywiście w porządku. Ale drugie czyni go problematycznym. Żądanie „grubej kreski” należy od dawna do retoryki prawicowego ekstremizmu. Przecież pod historią najnowszą nie da się przeprowadzić grubej kreski, skreślić jej. Ponadto nie chodzi o obciążanie dzisiejszej młodzieży winą za historię, ale o krytyczną świadomość. Irytacja na „przesadne gadanie” wskazuje na brak dobrej woli spojrzenia na Holocaust z perspektywy jego ofiar.

Stwierdzenie 5: ta opinia pokazuje brak poszanowania dla demokracji i wolności i wyraża życzenie istnienia hierarchii i rozkazów. Jest tym samym wyrazem postawy prawicowo-autorytarnej. Niezależnie od tego, że większość dyktatur na dalszą metę nie jest efektywna ekonomicznie, to jest też mało prawdopodobne, żeby namówić dyktatora do ustąpienia po przewyciężeniu kryzysu.

Stwierdzenie 6: cieszenie się z życia w stosunkowo zamożnym i bezpiecznym kraju nie ma nic wspólnego z nacjonalizmem. Ale też nie jest to powód do patrzenia na innych z góry i odmawiania im prawa do lepszego życia.

W celu wykonania **zadania 3.** utworzyć 2-3 osobowe zespoły i rozdzielić tematy:

a) wyszukanie w sieci memów, grafik, fotografii, tekstów zwalczających, ośmieszających, demaskujących propagandę prawicowo-ekstremistyczną. Pokazany poniżej plakat wzywający do udziału we wrocławskim „Marszu Patriotów” 11. listopada jest tylko niewielką przeróbką plakatu hitlerowskiego i wygląda na to, że podobieństwo obu plakatów mogło być przez organizatorów zamierzone.

b) stworzyć i wypisać na tablicy listę haseł, stwierdzeń używanych przez propagandę prawicowych ekstremistów, do których należy spróbować opracować kontrargumenty. Przydzielić zespołom tematy do opracowania. Przykładowe hasła:

- cudzoziemcy popełniają najwięcej przestępstw;
- imigranci roznoszą groźne choroby;
- imigranci zabierają pracę Polakom;
- rządy silnej ręki; jeden wódz zamiast demokracji;
- trzeba odzyskać dla Polski dawne kresy wschodnie.

Zadania

→ 1. Czy w tych wypowiedziach rozpoznajesz poglądy prawicowo-ekstremistyczne? Jaki stosunek do demokracji kryje się za tymi wypowiedziami? Oszacuj jak duży odsetek Polaków może popierać takie wypowiedzi.

Wypowiedź	Co się za nią kryje?	Ile procent Polaków, wedle twojej oceny, podziela tę opinię
A. „Powinniśmy mieć wodza, który twardą ręką poprowadzi kraj do dobrobytu”%
B. „Najważniejszym celem polityki powinno być zapewnienie przynależnej nam potęgi i znaczenia.%
C. Tak samo jak w przyrodzie, także w społeczeństwie powinno obowiązywać prawo silniejszego%

→ 2. Zakreśl w kratkach po prawej, jak oceniasz następujące stwierdzenia:

To jest stwierdzenie prawicowo-ekstremistyczne (-);

Nie potrafię ocenić (o);

To nie jest stwierdzenie prawicowo-ekstremistyczne (+).

1. Kto ma cudzoziemskich rodziców nie może być Polakiem

-	o	+
☐	☐	☐

2. Jest mi obojętne kto się gdzie urodził i jakiego jest wyznania

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

3. Jest życie wartościowe i nic niewarte

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

4. Holocaust był 70 lat temu. Wreszcie trzeba skończyć z nieustannym przypominaniem o tym.

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

5. Dyktatura w czasach kryzysu jest lepsza od demokracji

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

6. Jestem szczęśliwy, że żyję w Polsce

☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------

→ 3. Wspólne poszukiwanie w sieci argumentów przeciwstawiających się prawicowo-ekstremistycznej propagandzie: tekstów publicystycznych, plakatów, transparentów, grafik, memów, zdjęć z demonstracji antyfaszystowskich. Przygotowanie własnego małego podręcznika do rozmowy z prawicowymi ekstremistami. Opracowanie własnych memów, grafik itp.

4. Do czego dąży ONR?

Obóz Narodowo-Radykalny został utworzony przez grupę młodych polskich nacjonalistów skłóconych ze starszymi działaczami prawicy. W kwietniu 1934 roku postanowili oni zerwać ostatecznie ze Stronnictwem Narodowym, największą partią przedwojennej polskiej prawicy i utworzyć własną organizację polityczną. ONR miał być czymś więcej niż tylko partią. Miał być pojemną formą ugrupowania ludzi spajanych tzw. „ideą Wielkiej Polski”. Według niej Rzeczpospolita miała być krajem rozległym, jednolitym etnicznie i rządzonym silną ręką w oparciu o naukę Kościoła Katolickiego. Oenerowcy fascynowali się włoskim faszyzmem, niemieckim nazizmem, a także francuskim i hiszpańskim konserwatyzmem. W oparciu o te fascynacje stworzyli zarys ideologii opartej na skrajnym antysemityzmie, fanatycznym katolicyzmie i kulcie siły.

ONR został przez ówczesne władze państwowe uznany za skrajnie prawicowe ugrupowanie polityczne o charakterze faszystowskim i zdelegalizowany po zaledwie 3 miesiącach działalności. W roku 1993 ONR zostaje reaktywowany. W kwietniu 2017 roku obchodzono uroczyste 83 rocznicę działalności (czyli obecny ONR kontynuuje działalność przedwojennej organizacji) i na kongresie w Warszawie przyjęto nową deklarację ideową.

Na swojej stronie internetowej ONR pisze, że *jest ruchem społecznym skupiającym młodych Polaków, którym bliskie są takie wartości jak Bóg, Honor, Ojczyzna, Rodzina, Tradycja i Przyjaźń (...)* *Obszar naszych działań jest bardzo szeroki. Organizujemy patriotyczne manifestacje (...)* *współpracujemy ze środowiskami kombatanatów, organizujemy wykłady, prowadzimy działalność charytatywną (krwiodawstwo, dary dla Domów Dziecka i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej) oraz propagujemy ideę narodową, wykorzystując różne metody (...)* *Nie chcemy stać z boku i narzekać – chcemy brać sprawę w swoje ręce.*

Celem **zadań** w tym rozdziale jest wspólne wypracowanie przez uczniów opinii, czy ONR należy uznać za organizację prawicowo-ekstremistyczną? Aby odpowiedzieć na to pytanie uczniowie samodzielnie gromadzą możliwie obszerną wiedzę o historii powstania ONR, jego przedwojennej i obecnej działalności; o organizowanych przez ONR marszach, zakłócaniu demonstracji obywatelskich, skandowanych hasłach, udziale w uroczystościach państwowych i kościelnych; należy także poszukać wypowiedzi działaczy ONR, ale też opinii o ONR, wypowiedzianych przez znane i cenione osoby.

Miłość do wszystkiego co polskie – to częsta formuła narodowej, „patriotycznej” głupoty. Bo „polski” był przecież i ONR, i pogromy we Lwowie, Przytyku i Kielcach, i getto ławkowe, i pacyfikacje wsi ukraińskich, i Brześć, i Bereza, i obóz w Jabłonie w 1920 roku – by poprzestać na 20 latach naszej historii. Patriotyzm – to nie tylko szacunek i miłość do tradycji, lecz również nieubłagana selekcja elementów tej tradycji, obowiązek intelektualnego wysiłku. Wina za fałszywą ocenę przeszłości, za utrwalanie fałszywych mitów narodowych, za służące megalomanii przemilczanie ciemnych plam własnej historii – jest zapewne mniejsza z moralnego punktu widzenia niż wyrządzenie zła bliźnim, lecz przecież jest źródłem dzisiejszego zła i zła przyszłego.

Autor: Jan Józef Lipski

Wskazane jest podzielić klasę na mniejsze zespoły i rozdzielić zadania. Zespoły prezentują i omawiają na forum klasy pozyskane przez nich materiały.

Uwaga: W Internecie jest dużo materiałów na ten temat przygotowanych przez sam ONR. Należy sprawdzać źródła i krytycznie do nich podchodzić. Poza zbieraniem informacji o charakterze faktograficznym warto zająć się takimi tematami jak na przykład:

- jakie jest pochodzenie i znaczenie falangi, obecnego znaku graficznego ONR?
- stosunek kolejnych rządów RP do ONR od chwili jego reaktywacji w roku 1993 - od planów delegalizacji ONR przez rząd SLD do mniej lub bardziej jawnego popierania przez obecne władze;
- stosunek Kościoła Katolickiego do ONR i udział księży w jego działalności. Poszukać wypowiedzi księży Romana Kneblewskiego oraz Jacka Międlara i jego kazania z 16.04.2016 w Katedrze Białostockiej z okazji 82. rocznicy powstania ONR;
- kontakty i współpraca ONR z podobnymi organizacjami europejskimi.

Żeby potrafić ocenić przytoczone w **zadaniu 1**. fragmenty zapisów z deklaracji ideowej ONR trzeba dobrze rozumieć pojęcia: patriotyzm, nacjonalizm, faszyzm i widzieć różnice i granice między nimi. Uczniowie w grupach zastanawiają się, jakie są, według nich, różnice między patriotyzmem, nacjonalizmem i faszyzmem, a następnie dyskutują na ten temat na forum klasy.

PATRIOTYZM - w znaczeniu ogólnym wszelkie umiłowanie ojczyzny jako miejsca swojego pochodzenia i/lub zamieszkania; ojczyzną w tym sensie może być każda okolica lub region, do którego jednostka jest szczególnie przywiązana (w takim wypadku mówi się o patriotyzmie lokalnym), ale ojczyzną może być również cały kraj zamieszkały przez naród, z którym jednostka się identyfikuje i tak bywa najczęściej rozumiana; w tym drugim przypadku patriotyzm to nie tylko sentyment, lecz również gotowość do poświęcenia się dla ojczyzny (np. oddania życia w czasie wojny), stawianie dobra swego kraju ponad partykularne interesy własne i własnej klasy, profesji, partii.

NACJONALIZM - przekonanie, że naród jest najważniejszą formą uspołecznienia, a tożsamość narodowa najważniejszym składnikiem tożsamości jednostki, połączone z nakazem przedkładania solidarności narodowej nad wszelkie inne związki i zobowiązania oraz wszystkiego, co narodowe, nad to, co cudzoziemskie lub kosmopolityczne; ideologia polityczna, wg której podstawowym zadaniem państwa jest obrona interesów narodowych, a jego zasięg terytorialny winien odpowiadać obszarom zamieszkanym przez dany naród.

FASZYZM - doktryna polityczna powstała w okresie międzywojennym we Włoszech, sprzeciwiająca się demokracji parlamentarnej, głosząca kult państwa (totalitarne silne przywództwo, terror państwowy i solidaryzm społeczny). Nazwa faszyzm określała pierwotnie jedynie system polityczny we Włoszech. Wkrótce jednak została rozciągnięta na inne reżimy polityczne powstające w kolejnych latach w innych państwach, przede wszystkim w Niemczech, po zdobyciu władzy przez nazistów.

Przed przystąpieniem do **zadania 1**. uczniowie zapoznają się z treścią obecnej <https://www.onr.com.pl/deklaracja-ideowa/> i poprzedniej <http://studioopinii.pl/piotr-rachtan-dokumenty-onr/> deklaracji ideowej ONR.

W obecnej deklaracji dodano nowe treści, a inna kolejność tematów wskazuje na zmianę priorytetów ONRu. Teraz to jest program polityczny być może nowej partii sięgającej po władzę w Polsce. To zadanie nie jest zwyczajowym szkolnym testem do rozwiązania i nie może być próbą odgadnięcia „prawidłowej” odpowiedzi. Niektórzy z uczniów mogą sympatyzować z ONR i nie chodzi o to, żeby ich za to potępić i wyśmiewać. To będzie sygnał, że do tematu pravicowego ekstremizmu należy nieustannie powracać.

Ożywione dyskusje wywołuje używanie przez pravicowych ekstremistów symbolu **Polski Walczącej**. Umieszczają go na koszulkach, spodenkach, czapkach, banerach, na plakatach informujących o ich marszach, a nawet na kijach bejsbolowych. Nie są znane przypadki, żeby spotkała ich za to jakakolwiek przykrość. Za to odbył się już proces sądowy aktywistek kobiecych, które przekształciły nieco znak Polski Walczącej na potrzeby ich manifestacji ulicznej. Znak Polski Walczącej w formie kotwicy, której człon w kształcie litery **P** symbolizuje Polskę, a ramiona literę **W** – walkę, był powszechnie stosowany w czasie II wojny światowej, szczególnie podczas Powstania Warszawskiego. Przed odpowiedzią na pytanie w **zadaniu 2**. uczniowie zapoznają się z historią powstania i wykorzystywania tego bardzo ważnego dla Polaków symbolu Polski Walczącej.

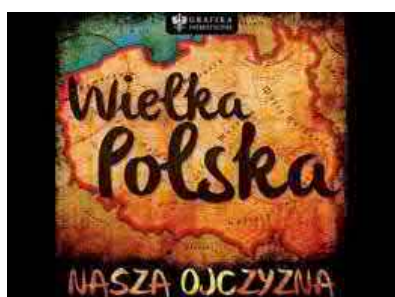
Zadania

→ 1. Poniżej cytaty z deklaracji ideowej ONR. Czy według ciebie jest to treść patriotyczna, czy nacjonalistyczna, a może faszystowska? Możesz też wybrać odpowiedź, „nie potrafię ocenić”.

Wpisz w kółko odpowiednio literę: **P** = patriotyczna, **N** = nacjonalistyczna, **F** = faszystowska, **?** = nie potrafię ocenić

1. (...) postulujemy wizję Wielkiej Polski, jako państwa przenikniętego duchem katolickim.
2. Członkiem Narodu polskiego jest każdy, kto poczuwa się do bycia Polakiem, odczuwa przywiązanie do polskiej tradycji i historii oraz jest uznawany przez wspólnotę narodową za rodaka.
3. Rodzina, będąc fundamentem i bogactwem Narodu, jego podstawową komórką, rozumianą jako nierozzerwalny związek małżeński kobiety i mężczyzny (...)
4. Państwo polskie, pełniąc funkcję służebną wobec Narodu polskiego, będzie jednocześnie pełnił funkcje wychowawcze i będzie zobowiązane do umacniania tożsamości narodowej (...)

5. Ustrój Wielkiej Polski (...) w swojej istocie będzie opierać się na autorytecie, zawierać suwerenność, hierarchiczność, organicyzm, samorządność i zasadę pomocniczości.
6. Odrzucamy każdą formę totalitaryzmu, w tym liberalną demokrację, jako reżimy polityczne skrajnie szkodliwe dla wspólnoty narodowej.
7. Edukacja będzie przeniknięta duchem narodowym, będzie kształcić postawy patriotyczne oraz przywiązanie do Narodu i Ojczyzny. Polska młodzież będzie poddana wychowaniu obywatelskiemu, wolnemu od demoralizacji, deprawacji i dewiacji (...).
8. Hierarchia, porządek i dyscyplina wojskowa będą promieniować na resztę Narodu, wyrabiając wśród Polaków, poprzez obowiązkowe powszechne przeszkolenie wojskowe, postawy patriotyczne i cechy obywatelskie.
9. Dawne Kresy Wschodnie Rzeczypospolitej (...) dalej pozostają w naszych sercach ważnymi ośrodkami polskości, a zamieszkujący je Polacy – naszymi braćmi, którzy powinni mieć prawo stanowienia o losach Ojczyzny.
10. Na gruncie międzynarodowym państwo polskie będzie kierować się tylko i wyłącznie dążeniem do realizacji dobrze pojmowanego interesu narodowego.
11. Polska stanie się państwem-przykładem odrodzenia chrześcijańskiego, a następnie wyjdzie z inicjatywą współpracy politycznej, gospodarczej i kulturowej z państwami regionu Adriatyk-Bałtyk-Morze Czarne.

Po wykonaniu zadania omówienie wyników, zadając uczniom pytanie: które z punktów sprawiły wam największą trudność z oceną? Punkty te są analizowane na forum klasy i poszukiwane odpowiedzi, z którymi zgodzi się większość uczniów. Nie należy podawać, ani sugerować uczniom „prawidłowych” odpowiedzi.

→ 2. Czy dopuszczalne jest używanie przez ONR symbolu Polski Walczącej?

Zaznacz swoją odpowiedź i ją uzasadnij

Tak Nie

.....

.....

.....

Na zakończenie omawiania tematu Obozu Narodowo-Radykalnego debata w klasie w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: **Czy ONR jest organizacją pravicowo-ekstremistyczną?**

5. Młodzież Wszechpolska, spadkobiercy Romana Dmowskiego

Zajęliśmy się tylko dwoma największymi polskimi organizacjami prawicowo-ekstremistycznymi; Obozem Narodowo-Radykalnym i Młodzieżą Wszechpolską. Można w uproszczeniu powiedzieć, że ONR działa przeważnie w środowisku skinheadów i pseudokibiców szukających okazji do zwady; osób skłonnych do stosowania przemocy fizycznej; na ogół gorzej wykształconych, podatnych na hasła populistyczne i prymitywną propagandę.

Działalność i idee Młodzieży Wszechpolskiej wymagają znacznie głębszej, subtelniejszej i bardziej merytorycznej analizy. Korzenie MW wywodzą się z przedwojennej organizacji *Młodzież Wszechpolska – Związek Akademicki*, którą tworzyli m.in. kombatanci walk o Lwów z Ukraińcami oraz z bolszewikami w 1920 roku. To była młodzież dobrze wykształcona, pochodząca na ogół z „dobrych”, konserwatywnych rodzin, raczej zamożna niż biedna.

Wszechpolacy przed wojną aktywnie działali w polityce. Reaktywowania Młodzieży Wszechpolskiej dokonano w Poznaniu, na zjeździe założycielskim 2 grudnia 1989 roku z inicjatywy późniejszego znanego polityka, Romana Giertycha. Od samego początku Wszechpolacy współtworzyli założoną przez niego partię polityczną *Liga Polskich Rodzin*. W wyborach w roku 2005 z listy LPR weszło do Sejmu kilkunastu działaczy MW; dwóch z nich powołano w skład rządu. Spory rozgłos MW uzyskała dzięki negatywnej postawie wobec Unii Europejskiej i sprzeciwianiu się nielegalnemu wykupowi polskiej ziemi przez cudzoziemców oraz nieuczciwej prywatyzacji. Ich najgłośniejszą w tamtym czasie akcją było zablokowanie w porcie we Władysławowie statku aborcyjnego *Langenort*.

Najbardziej spektakularnymi działaniami środowiska narodowców są wielotysięczne warszawskie *Marsze Niepodległości* 11 listopada, od roku 2010 organizowane wspólnie przez ONR MW.

Deklaracja Młodzieży Wszechpolskiej, że jest spadkobiercą **Romana Dmowskiego** wymaga rzetelnego przyjrzenia się jego dokonaniom i poglądom politycznym. Dmowski był bardzo znanym, zasłużonym dla Polski ale też kontrowersyjnym politykiem okresu międzywojennego. Dmowski i Paderewski byli pełnomocnymi delegatami Polski na konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 roku i podpisali pokój wersalski przypieczętowujący odzyskanie przez Polskę niepodległości. To jego niewątpliwa wielka zasługa dla Polski. Ale też Dmowski uważany jest za twórcę ideologii narodowej i antysemickiej i posądzany o sympatyzowanie z faszyzmem. Oto kilka jego wypowiedzi:

Z naszego stanowiska jest ono [państwo] katolickim w pełni znaczenia tego wyrazu, bo państwo nasze jest państwem narodowym, a naród nasz jest narodem katolickim.

Roman Dmowski – *Kościół, naród i państwo*

Gdybyśmy byli podobni do dzisiejszych Włoch, gdybyśmy mieli taką organizację jak faszyzm, gdybyśmy wreszcie mieli Mussoliniego, największego niewątpliwie człowieka w dzisiejszej Europie, niczego więcej nie byłoby nam potrzeba. Roman Dmowski - „Gazeta Warszawska”, 1925

Główna (...) trudność tkwi w samym charakterze dzisiejszego ustroju ekonomicznego, wysuwającego na czoło życia żywioły niższe moralnie, szerzące rozprężenie obyczajowe, i w wielkim na życie współczesne wpływie Żydów, którzy właściwym swej rasie bezwstydem zarażają dziś szybko społeczeństwa europejskie. Romana Dmowski: *O kapitalizmie*, 1929 r.

Warto zadać sobie pytanie, czy niekwestionowane zasługi jakiejs osoby w jednej dziedzinie mogą być usprawiedliwieniem dla jej poglądów i czynów uznawanych za naganne? Postacią podobnie kontrowersyjną jak Roman Dmowski był Martin Heidegger. Uznawany za jednego z największych filozofów XX wieku był także zdeklarowanym nazistą i jako mianowany przez hitlerowców rektor uniwersytetu we Fryburgu zaszkodził wielu swoim byłym nauczycielom, profesorom tej uczelni.

Aby po wcześniejszym opracowaniu tematyki dotyczącej ONR, w realizacji **zadania 1.** nie zawęzić się do podobnego patrzenia na MW i nie ograniczyć się do szukania informacji o podobnych wyczynach ulicznych MW, jak ONRu (których było zresztą niemało i trzeba je także odnaleźć) należy podjąć i zbadać także inne zagadnienia, jak na przykład:

- młodzież narodowa postulowała przed wojną oddzielenie studentów Żydów od studentów Polaków, oraz wprowadzenie zasady numerus clausus, polegającej na tym, by liczebność studentów żydowskich była proporcjonalna do odsetka ludności żydowskiej w Polsce. W Polsce studiuje obecnie wielu cudzoziemców, także ciemnoskórych;
- czy antysemityzm i rasizm jest widoczny u obecnej MW? Poszukać przykładów w wydarzeniach publicznych i wypowiedziach działaczy MW;
- zbadać aktualną obecność MW i jego działaczy w polityce;
- stosunek MW do religii i spraw obyczajowych, jak aborcja, związki partnerskie, małżeństwa jedнопłciowe;
- stosunek MW do przyjmowania imigrantów i uchodźców. Badania pokazują, że większość społeczeństwa nie chce w Polsce uchodźców, bo nie chcą ich polskie władze.

Fragmety z oficjalnych dokumentów Młodzieży Wszechpolskiej

Naszym celem jest wychowanie członków w duchu wartości narodowych i katolickich, wykształcenie w nich pełni poczucia obowiązków patriotycznych tak, by na każdym stanowisku starali się być pożyteczni Ojczyźnie. --- <http://dolacz.mw.org.pl/#2>

Jako Młodzież Wszechpolska, organizacja o profilu narodowo-katolickim, stanowczo sprzeciwiamy się promowaniu aborcji w przestrzeni publicznej. Jesteśmy zwolennikami całkowitej ochrony życia ludzkiego, od momentu poczęcia, aż do naturalnej śmierci.

<http://mw.org.pl/2017/01/oswiadczenie-mlodziezy-wszechpolskiej-zwiazku-ze-sprzeciwem-naszej-organizacji-wobec-promowania-aborcji/>

Od samego początku kryzysu imigracyjnego, wyrażaliśmy sprzeciw wobec nieodpowiedzialnych dyrektyw Unii Europejskiej (...) informując, że Państwo Polskie nie powinno przyjmować żadnych imigrantów. Jak widać, nawet pojedyncze jednostki reprezentujące omawianą grupę, stanowić mogą śmiertelne zagrożenie dla ładu i bezpieczeństwa państwa i obywateli.

<http://mw.org.pl/2017/01/oswiadczenie-sprawie-wydarzen-elku-noc-sylwestrowa/>

Zadania

→ 1. Poszukajcie w sieci dalszych dokumentów, informacji, opinii o działalności MW oraz o wydarzeniach publicznych z udziałem członków i sympatyków MW.

→ 2. Oceń poniższe wypowiedzi w skali od 1 do 6, wpisując swoją ocenę w odpowiednią kratkę.

Skala ocen: 6 = w pełni się zgadzam/popieram tę wypowiedź; 1 = zdecydowanie potępiam taką opinię, takie stwierdzenie.

(1) Pederastia nie jest normalnością, to zaburzenie (...) Polska przywróci Europie normalność. Stąd wyjdzie impuls do oczyszczenia Europy. Będziemy wałem przeciw nawale dewiacji.
Źródło: Krzysztof Bosak, prezes MW 2005-2006 w *Parady nienormalności*, newsweek.pl, 19 czerwca 2005.

(2) Każda akcja wywołuje określoną reakcję. Dopóki żyjemy, to mamy emocje. I te emocje dały swój upust w Radomiu. To sytuacja, która nie powinna mieć miejsca, ale też ich rozumiem.
Rzecznik rządu, Beata Mazurek o pobiciu działacza KOD przez młodzież z ONR i MW w Radomiu w czerwcu 2017

(3) Kocham tych ludzi. To są po prostu, powiem, wspaniali polscy nacjonaści. Nacjonalizm jest cnotą. Patriotyzm i nacjonalizm to dwie cnoty pokrewne i każdy katolik powinien być patriotą i nacjonalistą.
Ksiądz prałat Roman Kneblewski dla Fakt 24.pl, listopad 2015

(4) Żyjemy w kraju demokratycznym, a nie katolickim. I ja, jako obywatel tego państwa chciałbym również manifestować w pewien sposób mój homoseksualizm. Chciałbym żyć normalnie. Nie ukrywać swojej miłości do partnera.
Robert Biedroń; źródło: https://pl.wikiquote.org/wiki/Robert_Biedro%C5%84

(5) Młodzież Wszechpolska nie jest faszystowska, choć nawiązuje do swojej przedwojennej, antysemitkiej imienniczki. Za organizację faszystowską uznajemy jednak ONR.
Michał Sutowski politolog, dziennikarz

(6) Wszechpolak za najwyższe prawo uznaje Prawo Boże (...) walczymy z bluźnierstwami w przestrzeni publicznej, angażujemy się w działalność pro-life, sprzeciwiamy się homoseksualnej propagandzie i propagowaniu ideologii gender.
Punkt 1. Kodeksu Wszechpolaka

(7) Naszą wspólną pracą dążymy do zbudowania katolickiego państwa narodu polskiego, państwa stanowiącego filar europejskiej cywilizacji łacińskiej.
Punkt 5. Deklaracji ideowej MW

(8) Kategorycznie sprzeciwiamy się przyjmowaniu przez Bydgoszcz uchodźców!
Z petycji bydgoskiej MW do władz miasta, styczeń 2017

Na zakończenie omawiania tematu Młodzież Wszechpolska debata w klasie w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: **Czy Młodzież Wszechpolska jest organizacją prawicowo-ekstremistyczną?**

6. Możesz przeciwdziałać

Cykl zajęć o prawicowym ekstremizmie należy zakończyć lekcją, nie koniecznie tylko jedną, o praktycznym, realnym, tu i teraz przeciwdziałaniu rozprzestrzenianiu się ideologii neofaszystowskiej, nacjonalistycznej, homofonicznej, antysemitkiej, prawicowemu ekstremizmowi.

Ruch antyfaszystowski narodził się w latach 20. XX wieku we Włoszech, bo tam narodził się faszyzm. W latach 30. powstał w Niemczech, istniejący do dzisiaj, lewicowy ruch *Antifa*. Od czasu wojny domowej w Hiszpanii zawołaniem bojowym wszystkich antyfaszystów stało się hasło „*No pasarán*”, pierwszy raz użyte przez Dolores Ibárruri Gómez. Odrodzenie ruchu antyfaszystowskiego w Europie Zachodniej nastąpiło w latach 70. i 80. jako sprzeciw wobec postępów neofaszyzmu i neonazizmu. Antyfaszyzm łączy się zazwyczaj z działalnością przeciwko ideologiom czy tendencjom uznawanym jako dyskryminujące – rasizmowi, szowinizmowi czy nacjonalizmowi, a współcześnie również przeciw seksizmowi i homofobii.

Ruch antyfaszystowski w Polsce zorganizował się już w latach 20. XX wieku. Jego aktywiści wywodzili się z Polskiej Partii Socjalistycznej oraz z organizacji komunistycznych, anarchistycznych i żydowskiej partii Bund. Po roku 1989 odrodził się jako reakcja na powstanie organizacji nacjonalistycznych, rasistowskich i faszyzujących, takich jak Polska Wspólnota Narodowa, Polski Front Narodowy oskarżanych o stosowanie przemocy. Pierwszą większą organizacją była polska sekcja międzynarodowej Radykalnej Akcji Antyfaszystowskiej (RAAF).

Działania antyfaszystów polegają głównie na blokowaniu aktywności środowisk skrajnie prawicowych; do największej konfrontacji dochodzi podczas organizowanego przez te środowiska 11 listopada dorocznego Marszu Niepodległości. Są też akcje mające pokazać zagrożenie faszyzmem, jak trzy niezależne marsze antyfaszystowskie w Warszawie 9 listopada 2013 w rocznicę *Nocy Kryształowej* - pogromu Żydów w nazistowskich Niemczech w nocy z 9. na 10. listopada 1938. Akcje te wymierzone były w organizacje takie jak ONR, Młodzież Wszechpolska i Ruch Narodowy, próbujące zaszczerpić idee faszyzmu na polskim gruncie. Jedną z uczestniczek tych marszów napisała: *Każdy antyfaszysta i każda antyfaszystka ma swoją demonstrację codziennie. Niezależnie od tego czy na co dzień zaangażowani jesteśmy w ruchy lokatorskie, pracownicze, wolnościowe czy stricte antyfaszystowskie powinniśmy pozostać czujni i nie dopuszczać do próby zaistnienia skrajnej prawicy w życiu publicznym.*

Na wiecach i demonstracjach opozycji pozaparlamentarnej, a szczególnie Obywateli RP, uczestnicy trzymają w rękach białą różę; warto znać genezę tego symbolu. 22 lutego 1943 roku na gilotynie w Monachium zginęło troje przeciwników Hitlera z organizacji **Biała Róża**, Hans i Sophie Scholl oraz ich kolega Christoph Probst. Zginęli za drukowanie ulotek, w których nawoływali do oporu i potępiali zbrodnie na Żydach i Polakach. Ani podczas przesłuchania, ani podczas rozprawy w sądzie młodzi, bohaterscy przeciwnicy Hitlera nie wykazali nawet cienia skruchy. *"Uważam, że postąpiłam najlepiej jak mogłam z punktu widzenia mojego narodu"* - powiedziała Sophie, 21-letnia studentka filozofii. - *"Przecież wy myślicie tak samo jak my, tylko nie macie odwagi, by to powiedzieć"*.

Warto także wyjaśnić pojęcie **Obywatelskiego nieposłuszeństwa** (ang. *civil disobedience*) Jest to celowe działanie, łamiące konkretne przepisy prawne w imię przekonania, że przepisy te rażąco naruszają wartości istotne dla obywatela – połączone ze świadomością możliwości poniesienia konsekwencji prawnych. Za twórcę i praktyka obywatelskiego nieposłuszeństwa uchodzi amerykański pisarz **Henry David Thoreau**. W 1848 roku Thoreau, nie godząc się z poczynaniami rządu - wspierania niewolnictwa, przesiedleń i odbieraniu ziemi Indianom oraz inwazji na Meksyk - zdecydował się na odmowę płacenia podatków. Trafił za to do więzienia, gdzie w eseju

Obywatelskie nieposłuszeństwo napisał: za panowania rządu, który niesprawiedliwie kogoś więzi, miejscem właściwym dla praworządnego człowieka jest więzienie.

Przykładem obywatelskiego nieposłuszeństwa jest blokowanie marszów ONR i MW. Protestujący siadają na jezdni, musi ich stamtąd znosić policja, stawiane są im zarzuty i są kierowane przeciwko nim sprawy do sądów.

Do organizacji i inicjatyw obywatelskich sprzeciwiających się ideologii neofaszystowskiej, nacjonalistycznej, homofobicznej, antysemickiej, prawicowemu ekstremizmowi, należą między innymi:

- **Stowarzyszenie Nigdy Więcej** <http://www.nigdywiecej.org/> Od wielu lat prowadzi *Brunatną Księgę* zawierającą dokumentację monitoringu przestępstw popełnionych przez neofaszystów i skrajną prawicę oraz incydentów na tle rasistowskim, ksenofobicznym i aktów dyskryminacji na terenie Polski.

- **Akcja antyfaszystowska, Antifa.** Nieformalny i dość radykalny ruch, skupiający liczne grupy w całej Polsce <https://pl.wikipedia.org/wiki/Antifa>

- **Obywatele RP.** Jesteśmy grupą obywateli, których łączy niezgoda na łamanie podstawowych konstytucyjnych zasad demokracji przez osoby sprawujące najwyższe urzędy w państwie. – z wpisu na <https://konstytucjarp.org/o-nas-i-o-naszyczelach/> Aktywiści Obywateli RP stosują obywatelskie nieposłuszeństwo – m.in. blokowali przemarsze ONR ulicami Warszawy oraz protestują przeciwko „miesięcznikom smoleńskim”.

- **Demokracja pracownicza** obok obrony praw pracowniczych wzywa także do walki z neofaszystem <http://pracowniczademokracja.org/?p=3746>

- **Ośrodek monitorowania zachowań rasistowskich i ksenofobicznych** „Nasz Ośrodek staje na drodze brunatnej fali zalewającej Polskę. Doprowadzamy do procesów liderów i ideologów neofaszystowskich bojówek. Codziennie opracowujemy nowe zgłoszenia o popełnieniu przestępstw z nienawiści. Pomagamy ofiarom prześladowań i raportujemy o aktualnej sytuacji w Polsce.” <https://www.facebook.com/osrodek.monitorowania/>

- **„Otwarta Rzeczpospolita”** - Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii powstało w 1999 roku z potrzeby przeciwdziałania ksenofobicznym i antysemickim uprzedzeniom odżywiającym w polskim życiu publicznym <http://www.otwarta.org/kim-jestesmy/o-stowarzyszeniu/>

- **Amnesty International**, międzynarodowa organizacja pozarządowa broniąca praw człowieka poprzez pokojowe akcje obywatelskie. Udziela pomocy finansowej i prawnej poszkodowanym osobom; udzielono jej aktywistom blokującym 29.kwietnia 2017 w Warszawie marsz ONR.

- **Antyfaszystowska Koalicja POROZUMIENIE 11.11** Zawiązana została w celu organizowania demonstracji sprzeciwu wobec warszawskich Marszów Niepodległości narodowców.

Wyżej wymieniono kilka z organizacji, inicjatyw obywatelskich, stawiających sobie za cel przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się ideologii neofaszystowskiej, nacjonalistycznej, homofobicznej, antysemickiej, prawicowemu ekstremizmowi. Celem **zadania 1.** jest poszukanie dalszych takich organizacji, społeczności internetowych i sprawdzenie, czy któraś z nich działa na terenie naszej gminy/miasta. Jeśli tak, należy dowiedzieć się więcej o jej działalności i zaprezentować zebrane informacje na forum klasy.

Do znajdującego się w Płocku najstarszego polskiego liceum zaproszono na spotkanie z uczniami przedstawicieli ONR. Wydarzenie było szeroko komentowane w mediach i wywołało protesty wielu organizacji. Skoro może przyjść do szkoły ONR, to tym bardziej trzeba zapraszać do szkół na spotkanie z uczniami przedstawicieli odkrytych przez nich organizacji antyfaszystowskich.

W zadaniu 2. pytamy uczniów, czy brali udział w manifestacji antyfaszystowskiej, antyrasistowskiej lub podobnej. Ważna jest informacja (pkt 2.a) o motywacjach, powodach ich udziału w takiej manifestacji. Czy poszli z rodzicami, namówili ich koledzy/koleżanki, znaleźli się tam przypadkowo, czy był to ich świadomy wybór. Prosimy uczniów o podzielenie się wrażeniami (pkt. 2b). Nie trzeba ograniczać się do dwóch linijek dostępnych w tym materiale, można zrobić to na osobnej kartce. Ochotnicy opowiadają o swoich wrażeniach na forum klasy.

Równie ważne są powody decyzji świadomego nieuczestniczenia w takich demonstracjach (pkt. 2.c). Mogą one wynikać ze strachu, ale też z mniej lub bardziej otwartego popierania idei prawicowo-ekstremistycznych. W tym przypadku konieczne będzie ponowne, pogłębione podjęcie na kolejnych lekcjach tematu prawicowego ekstremizmu.

Zadania

→ 1. Poszukajcie dalszych informacji o ruchach i organizacjach sprzeciwiających się faszystom i nacjonalizmowi w Polsce. Znajdźcie taką organizację działającą na waszym terenie i przygotujcie o niej raport.

→ 2. Czy brałeś udział w manifestacji antyfaszystowskiej, antyrasistowskiej lub podobnej?

Tak Nie

a) Co skłoniło Cię do udziału?

.....
.....
.....

b) Opisz swoje wrażenia z tej manifestacji

.....
.....
.....

c) Nie wezmę udziału w takiej manifestacji, gdyż:
(możesz wybrać więcej niż jedną odpowiedź lub dopisać do listy inny powód):

- organizacje przeciwko którym są protesty nie robią nic szczególnie złego
- nie ma sensu protestować, bo to nic nie da
- boję się, że będę zamieszki uliczne i coś mi się stanie
- od przeciwdziałania jest rząd i policja, a nie protesty obywateli
- mamy wolność, każdy może demonstrować i nie należy mu w tym przeszkadzać
- nie widzę w Polsce żadnego zagrożenia nacjonalizmem i faszyzmem
- oni protestują także przeciwko przyjmowaniu uchodźców i ja się z tym zgadzam
- zabraniają mi tego rodzice
- szkoda mi na to czasu, wolę iść na mecz piłkarski
- nie interesuję się polityką
-
-

Na zakończenie lekcji debata na temat, jak inaczej niż przez udział w demonstracji można wyrazić swój sprzeciw wobec ideologii neofaszystowskiej, nacjonalistycznej, homofobicznej, antysemitycznej, prawicowemu ekstremizmowi.

Podpowiedzi do wspólnego rozważenia:

- nosić przypinkę z rysunkiem białej róży;
- ubrać się na czarno w dniu „czarnych protestów” kobiet;
- umieścić na swoim plecaku naklejkę z tęczową flagą;
- zorganizować wycieczkę szkolną do muzeum Żydów, *Polin*;
- przekonać koleżanki, kolegów, znajomych, żeby nie brali udziału w akcjach prawicowych ekstremistów;
- opracować własne memy i masowo rozpowszechniać je w mediach społecznościowych;
- wymyślić hasła do skandowania na marszach protestacyjnych;
- zaprosić do szkoły na spotkanie jakiegoś cudzoziemca, który osobiście doświadczył agresji ze strony nacjonalistów;
- zgłosić się jako wolontariusz do którejś z organizacji opisanej w tekście lub innej, działającej na naszym terenie.